

УДК 331.101.5

К.А. Тахтарова
С.П. Ланська

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ

Статтю присвячено систематизації та визначенню характерних відмінностей інноваційних форм зайнятості населення, які набули поширення в умовах цифровізації ринку праці.

Зроблено висновок про неоднозначність впливу цифровізації на суспільство та економіку. Встановлено, що в сучасних економічних умовах цифровізація ринку праці є частиною загального процесу цифровізації економіки, не виокремленим як окремий напрям. Досліджено зростання рівня безробіття як головного ризику цифрової трансформації економіки.

Обґрунтовано, що у сучасному світі на ринку праці простежується тенденція до поширення нових трудових відносин, зокрема, інноваційних форм зайнятості, серед яких особливу увагу привертає дистанційна зайнятість (телеробота). Зроблено висновок, що поширення інноваційних форм зайнятості сприяє розширенню можливостей населення щодо реалізації головного принципу зайнятості в ринковій економіці – виключного права розпоряджатися власними здібностями до праці.

Акцентовано увагу, що в Україні на державному рівні здійснюються розбудова цифрової економіки, що має позитивні наслідки для ринку праці, зокрема, розвитку інноваційної зайнятості. Виокремлено перешкоди для розвитку інноваційної зайнятості в Україні, а також основні передумови для поширення інноваційних форм зайнятості у державі.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, форми зайнятості, інновації, цифровізація, цифрові технології, трансформація.

DOI 10.34079/2226-2822-2021-11-22-35-42

Постановка проблеми. Розвиток сучасного глобального світу характеризується радикальною трансформацією суспільства, до основних ознак якої належать: технологічна й інформаційна революція, перехід до економіки знань, поширення глобалізації та нерівномірності розвитку держав, руйнування ієрархічних і ствердження мережових структур. Формування нового типу суспільних відносин під впливом інтенсивних процесів створення та поширення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), їх проникнення в усі сфери життєдіяльності, посилення впливу наукової та інноваційної діяльності, наукоємних та інформаційних технологій на економіку призводять, в свою чергу, до трансформаційних змін у сфері зайнятості населення, набуття якісно нових характеристик зайнятості та механізмів її регулювання. Тому актуальним є виявлення сучасних тенденцій у сфері зайнятості населення, зокрема щодо поширення інноваційних форм зайнятості в умовах трансформації суспільних відносин та модернізації економіки, зокрема її цифровізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні засади ринку праці, теорій зайнятості містяться у фундаментальних дослідженнях Дж. Кейнса, А. Маршалла, Дж. Мілля, В. Петті, А. Пігу, Д. Рікардо, А. Сміта, М. Фрідмена та ін. Дослідженню цифрової економіки присвячені праці М. Войнаренка, А. Гриценка, Н. Джонсона,

В. Ляшенка, Н. Яненкової та ін. Пошуку шляхів адаптації регулювання національного ринку праці до сучасних умов присвячено роботи О. Гетьмана, С. Калініної, А. Ковальова, Ю. Маршавіна та ін. Також достатньо досліджені питання формування засад становлення інформаційної економіки, переходу до економіки знань, посилення ролі інноваційного компоненту праці у наукових роботах таких українських вчених-економістів як: О. Герасименко, Л. Ємельяненко, А. Колот, Е. Лібанова, Л. Лісогор, В. Онікієнко, І. Петрова, В. Семиноженко. Метою статті є систематизація та визначення характерних відмінностей інноваційних форм зайнятості, які набули поширення в умовах цифровізації ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Процес переходу до економіки знань та інформаційного суспільства, посилення цифрової трансформації (цифровізації) обумовлює виникнення радикальних змін, які формують економіки держав, впливають на напрями їх соціально-економічного розвитку та, зокрема, тенденції на ринку праці.

Тому, перш за все, важливо зазначити, що *цифровізація* (з англ. digitalization) – це впровадження цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо; це перехід біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні (об'єднання фізичних та обчислювальних компонентів); перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн) (Український інститут майбутнього, 2020, п. 6.2 (резюме)).

При цьому під *цифровою трансформацією* маємо розуміти перетворення наявних аналогових (іноді електронних) продуктів, процесів та бізнес-моделей організації, в основі якої лежить ефективне використання цифрових технологій.

До *цифрових технологій* належать: Інтернет речей, роботизація та кіберсистеми, штучний інтелект, великі дані, безпаперові технології, адитивні технології (3D-друк), хмарні та туманні обчислення, безпілотні та мобільні технології, біометричні технології, квантові технології, технології ідентифікації, блокчейн тощо (Український інститут майбутнього, 2020, п. 6.2.1).

Варто звернути увагу на те, що цифровізація ринку праці поки не виокремлюється як самостійний об'єкт досліджень, що потребує особливої уваги, а є частиною загального напрямку цифровізації економіки, що передбачає впровадження цифрових технологій у життя населення (наприклад, цифровізація документообігу), підвищення рівня інформаційної грамотності населення (вміння працювати з комп'ютерами, електронними сервісами, професійним програмним забезпеченням тощо), забезпечення належного доступу до мережі Інтернет та інше. Це обумовлене тим, що технологічні зміни на ринку праці мають місце внаслідок технологічних змін в житті населення в цілому.

Цифровізація надає багато переваг, що проявляються у формі численних мультиплікаційних ефектів від включення до єдиного інформаційного простору усіх ланок виробництва. Проте її вплив на суспільство та економіку є неоднозначним. Головним ризиком цифрової трансформації економіки є можливе зростання рівня безробіття.

Згідно з аналітичними матеріалами Всесвітнього економічного форуму, оцінки глобальних втрат робочих місць через цифровізацію коливаються від 2 мільйонів до 2 мільярдів до 2030 року. Існує велика невизначеність із занепокоєнням щодо її впливу на заробітну плату та умови праці (Understanding the impact of digitalization on society, 2018).

За оцінками McKinsey & Co, у світі до 2030 р. через розвиток штучного інтелекту й автоматизації процесів без роботи опиняться 400–800 млн. осіб (від 15% до 30% світової робочої сили). Багато операцій, які сьогодні виконують працівники, мають потенціал для автоматизації. Згідно з даними McKinsey, близько 60% усіх професій

мають щонайменше 30% видів діяльності, які може бути автоматизовано за допомогою сучасних технологій (Український інститут майбутнього, 2020, п. 6.2.10).

Згідно з аналізом Visual Capitalist, в США до 2030 р. буде цифровізовано: 50% робочих місць у сфері торгівлі; 57% робочих місць у сфері транспорту; 60% робочих місць у сільському господарстві; 60% у виробництві; понад 70% у сфері проживання й харчування (Radu, 2018).

В сучасному світі на ринку праці чітко простежується тенденція нових трудових відносин, які зовсім не були типовими для нещодавнього індустріального періоду. Поширення нових інноваційних форм зайнятості та зростання кількості інтелектуальних працівників, що виконують роботу дистанційно за допомогою електронних бірж праці, свідчать про те, що економіки більшості країн світу переорієнтовуються на віртуалізацію людських ресурсів. Лише деякі галузі (наприклад, видобувна, металургійна тощо), як і раніше, переважно потребують працівників, які вимушені перебувати на робочому місці протягом визначеного часу. Компанії високотехнологічні та такі, що зорієнтовані на надання послуг, фактично вже нині функціонують в умовах цифровізації, тобто цифрової економіки.

Сфера зайнятості зазнає значних змін під впливом новітніх технологій, зокрема ІКТ. Завдяки їм розвиваються нові форми взаємодії на ринку праці, з'являються і динамічно модифікуються інноваційні види зайнятості, відбуваються якісні зміни методів праці, географії та способів її використання. Одночасно революція в ІКТ, швидкість масштабного розвитку сфери послуг, поширення малого бізнесу потребують працівників, які можуть функціонувати в умовах гнучкого робочого режиму, бути мобільними, здатними та готовими працювати в нестандартних ситуаціях, що часто змінюються, поєднуючи в трудовій діяльності виконавчі та підприємницькі функції (Ємельяненко, 2015, с.82).

Поступово відбувається перехід до сервісної моделі зайнятості, використання якої характерно як для сектору послуг з невисокою трудомісткістю, що потребує професійної підготовки (транспорт, фінансові послуги, телекомунікації), так і сектору послуг, пов'язаного з виконанням інтелектуальних операцій, що потребує навиків обслуговування (надання бізнес та персональних послуг). Відповідно, залежно від сфери застосування, форми зайнятості, характеру мотивації та методів регулювання ринку праці науковці виокремлюють інформаційну та рекреаційну моделі зайнятості.

В сучасних умовах посилюється необхідність переходу від рекреаційної до інформаційної моделі зайнятості (з урахуванням структурних трансформацій ринку праці), оскільки поступово зростає демографічний базис функціонування ринку праці; відбуваються технологічні зміни, пов'язані з глобалізацією світового економічного та інформаційного простору; поширюються нестандартні форми зайнятості; збільшується зайнятість у сфері послуг (Лісогор, 2016).

В умовах нестабільної економічної ситуації, що супроводжується скороченням сукупного попиту, підприємства найчастіше вдаються до застосування наступних гнучких форм зайнятості: вимушена неповна зайнятість (часткове безробіття); режими зайнятості на неповний робочий час; нестандартні організаційні форми зайнятості: тимчасові роботи, вторинна зайнятість (сумісництво), дистанційна зайнятість, «запозичена праця» (аутсорсинг, аутстафінг, лізинг персоналу); нестандартні робочі місця: надомна праця, працівники за викликом; гнучкі (нестандартні) режими робочого часу, які можуть застосовуватись як за повного, так і неповного робочого часу (Сандугей, 2015, с.23).

Однією з найбільш соціально значущих інновацій у сфері праці є віддалена (дистанційна) зайнятість з використанням новітніх технологій. Цей вид зайнятості відомий під різними назвами: у США поширений термін телеком'ютинг (telecommuting

job), в Європі – телеробота (telework). За визначенням провідної організації у сфері дослідження телероботи Європейської ініціативи (European Telework Development Initiative), телеробота виникає тоді, коли ІКТ використовуються для виконання роботи на відстані від місця, де необхідні результати цієї роботи, або від місця, де вона зазвичай виконується (Ємельяненко, 2015, с.85).

На рівні Європейського Союзу Європейською комісією і Європейським об'єднанням профспілок і роботодавців (ETUC, UNICE, UEAPME, CEEP) 16 липня 2002 р. була укладена Європейська рамкова угода про телероботу. У статті 2 цієї Угоди визначено, що телеробота є однією з форм організації та/або виконання роботи, з використанням інформаційних технологій, у контексті трудового договору/відносин, де робота, яка також може бути виконана в приміщеннях роботодавця, здійснюється за межами цих приміщень на постійній основі (Framework Agreement on Telework, 2002). Викладене дає підстави зробити висновок, що телеробота є синонімом дистанційної роботи.

Складовими телероботи можуть виступати надомна зайнятість, мобільна зайнятість, зайнятість у спеціально обладнаних телецентрах, зайнятість за схемами аутсорсингу з використанням ІКТ.

Надомна зайнятість передбачає залучення таких груп працівників:

– наймані телепрацівники, трудовий контракт яких визначає дім як місце постійної роботи;

– самозайняті, або фрілансери – працівники, які надають перевагу роботі вдома але в разі необхідності можуть працювати в приміщенні роботодавця;

– неформальні телепрацівники залучаються до виконання певних завдань без згоди вищого керівництва компанії (або незважаючи на заборону) за нелегальним наймом менеджерів, які вбачають вигоди в роботі таких працівників;

– телезайняті підприємці, які тільки починають свій бізнес і намагаються уникнути витрат, пов'язаних з утриманням приміщення, та відхиляють практику формального офісу, розвивають свій бізнес за допомогою електронних мереж і працівників, які працюють у найбільш зручний для них час.

Мобільна зайнятість передбачає використання працівниками ІКТ для встановлення тривалого контакту із замовником та надання йому негайно («в дорозі») тих послуг, які раніше вимагали обов'язкової присутності в офісі замовника-роботодавця або відвідування офісу замовником.

Зайнятість у спеціально обладнаних телецентрах, які надають можливість працівникам користуватися офісом, розташованим неподалік від місця їх проживання, для уникнення витрат на проїзд та інших незручностей. Різновидом телецентрів виступають телекотеджі, які забезпечують працівників можливостями підвищення кваліфікації, високоефективними ІКТ та електронною мережею, а також різними аспектами спілкування, яких бракує працівнику, що працює вдома. Телекотеджі виникли в Швеції, як засіб впровадження технологій і необхідних навичок для працівників, які працюють у сільській місцевості. Пізніше вони набули поширення у Великій Британії, де існувало близько 200 телекотеджів, у Франції та Ірландії. Телекотеджі відіграють важливу роль у системі відродження сіл і вирішення проблем зайнятості, і, зокрема в Україні, можуть використовуватися для допомоги сільським мешканцям у пошуку телероботи та роботи як у місцевих компаніях, так і в інших регіонах (Ємельяненко, 2015, с.85-86).

Отже, інноваційні форми зайнятості – це організаційно-правові способи та умови використання інтелектуальної праці, які характеризуються відсутністю або модифікацією однієї або декількох ознак класичних трудових відносин, а саме появою особливих трудових договорів, згідно з якими змінюється спосіб найму працівників,

здійснюється гнучке правове регулювання діджиталізованих відносин у сфері праці; трансформацією уявлення про робоче місце у звичайному розумінні цього елементу організації праці; можливістю використання такого графіку роботи, який дає змогу оптимізувати робочий час працівника (Туль, 2019, с.100). Впровадження інноваційних форм зайнятості сприяє розширенню можливостей населення щодо реалізації головного принципу зайнятості в ринковій економіці – виключного права розпоряджатися власними здібностями до праці.

Україна на державному рівні тримає курс на розбудову цифрової економіки, ухваливши «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» (Кабінет Міністрів України, 2018), проект «Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020)» (Хай-Тек Офіс Україна, 2016), створивши Міністерство цифрової трансформації України (у вересні 2019 р.). Відповідно до нормативних документів, «цифрова економіка» означає діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях (Кабінет Міністрів України, 2018).

Одним із напрямів цифрового розвитку суспільства, вказана Концепція називає *впровадження концепції цифрових робочих місць*. Цифрове робоче місце – це віртуальний еквівалент фізичного робочого місця, який вимагає належної організації, користування та управління, оскільки має стати запорукою підвищеної ефективності працівників та створення для них більш сприятливих умов праці (Кабінет Міністрів України, 2018).

Робоче місце є одним з класичних елементів організації трудових відносин. У процесі трудової діяльності працівник постійно чи тимчасово перебуває на робочому місці, яке зазвичай визначається на підставі трудового договору. Нині цей елемент зазнав суттєвих трансформацій. В умовах діджиталізації економіки інтелектуальний працівник має можливість виконувати роботу поза межами традиційного офісу. Основними чинниками, що впливають на трансформацію робочого місця, є доступність смартфонів та планшетів, поширення корпоративних програм, які дають змогу використовувати працівникам власні пристрої (Bring your own device, BYOD). Крім того, інновації в мобільних технологіях, такі як біометричні зчитувачі, голосовий контроль, зв'язок на невеликих відстанях (Near Field Communication, NFC) та додаткова реальність, дають змогу працівникам виконувати роботу абсолютно новими способами, що підвищує продуктивність праці завдяки покращенню організації комунікацій та бізнес-процесів (Туль, 2019, с.100-101). Саме за критерієм робочого місця виокремлюють такі форми зайнятості як надомна та мобільна зайнятість, які було детально розглянуто вище.

В Україні поєднання зростаючих темпів поширення цифрової (комп'ютерної) грамотності, збільшення використання широкосмугового Інтернету відкриває величезний потенціал для розвитку інноваційної зайнятості, зокрема для віддаленої роботи і телезайнятості. Але необхідно підкреслити, що для розвитку інноваційної зайнятості в Україні існує багато перешкод: деформація професійно-кваліфікаційної структури зайнятості, низька ефективність використання високого освітнього потенціалу населення, високі рівні професійного ризику, зношеність основних фондів, проблема бідності серед зайнятого населення. У зв'язку з упровадженням інновацій, пов'язаних з процесами інформатизації та комп'ютеризації суспільства, що зумовлюють використання гнучкого графіку роботи й є основою поширення інноваційних форм зайнятості, потребують доопрацювання норми трудового законодавства України в частині регулювання інноваційної зайнятості, зважаючи на невизначеність нормативного підґрунтя для використання цієї діяльності, недосконалість як фінансової, так й інформаційної підтримки з боку держави.

Висновки. Поширенню нових форм зайнятості сприяє швидкий розвиток ІКТ, інтернет речей, тривимірний друк та автономні транспортні засоби. Все це безпосередньо впливає на якість життя населення, а також на економічну ефективність бізнесу та держави. Цифровізація економіки спричиняє використання у процесі виробництва штучного інтелекту, роботів, хмарних технологій, збільшує попит на ринку праці на працівників, які мають цифрові навички. Для сучасної економіки характерним є перехід до нового технологічного укладу, який обумовлює зміну продуктивних сил та виробничих відносин. Стрімко розвиваються нові, нестандартні форми і види зайнятості, моделі організації трудової діяльності, процес і характер праці, соціально-трудова відносини та способи взаємодії між суб'єктами ринку праці.

Таким чином, формування сучасного типу соціально-трудова відносин передбачає, з одного боку, якісні зміни у професійно-кваліфікаційній структурі робочої сили підприємств та організацій, а з іншого – конструювання та функціонування повноцінного механізму соціального партнерства між державою, бізнесом, громадянами в сфері зайнятості.

Бібліографічний список

- Ємельяненко, Л.М., 2015. Формування та регулювання новітніх форм зайнятості в Україні. *Український соціум*, 1(52), с.82-89.
- Кабінет Міністрів України, 2018. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. *Верховна Рада України*. [онлайн] Доступно за: <<https://zakon.rada.gov.ua/go/67-2018-p>> [Дата звернення 10 липня 2021].
- Лісогор, Л.С., 2016. Формування інноваційної зайнятості в умовах модернізації економіки та трансформації суспільних відносин. *Економіка і організація управління*, 3, с.82-90.
- Сандугей, В.В., 2015. Формування інноваційного типу зайнятості у вітчизняній економіці. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право*, 30, с.22-28.
- Туль, С.І., 2019. Нові форми праці в умовах діджиталізації економіки та світового ринку праці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, 23(2), с.100-105.
- Український інститут майбутнього, 2020. *Україна 2030e – країна з розвинутою цифровою економікою*. [онлайн] Доступно за: <<https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-10>> [Дата звернення 10 липня 2021].
- Хай-Тек Офіс Україна, 2016. *Проект «Цифрова адженда України – 2020» («Цифровий порядок денний – 2020»)*. [онлайн] Доступно за: <<https://ucc.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>> [Дата звернення 10 липня 2021].
- Framework Agreement on Telework, 2002. *Etuc, Unice-Ueapme and Ceep*, [online] 16 July. Available at: <https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2020-09/Telework%202002_Framework%20Agreement%20-%20EN.pdf> [Accessed 11 July 2021].
- Radu, S., 2018. Top Industries To Be Changed by Automation. *U.S. News & World Report L.P.* [online] November 07. Available at: <<https://www.usnews.com/news/best-countries/slideshows/most-likely-industries-to-be-changed-by-automation>> [Accessed 11 July 2021].
- Understanding the impact of digitalization on society, 2018. *World Economic Forum*. [online] Available at: <<https://reports.weforum.org/digital-transformation/understanding-the-impact-of-digitalization-on-society>> [Accessed 11 July 2021].

References

- Cabinet of Ministers of Ukraine, 2018. Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 [Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020]. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/go/67-2018-p>> [Accessed 10 July 2021]. (in Ukrainian).
- Framework Agreement on Telework, 2002. *Etuc, Unice-Ueapme and Ceep*, [online] 16 July. Available at: <https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2020-09/Telework%202002_Framework%20Agreement%20-%20EN.pdf> [Accessed 11 July 2021].
- Hi-Tech Office Ukraine, 2016. *Proekt «Tsyfrova adzhenda Ukrainy – 2020» («Tsyfrovyyi poriadok dennyi – 2020)» [Project «Digital Agenda of Ukraine – 2020» («Digital Agenda – 2020)»]*. [online] Available at: <<https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>> [Accessed 10 July 2021]. (in Ukrainian).
- Lisohor, L.S., 2016. Formuvannia innovatsiinoi zainiatosti v umovakh modernizatsii ekonomiky ta transformatsii suspilnykh vidnosyn [Formation of innovative employment in the conditions of modernization of the economy and transformation of social relations]. *Economics and organization of management*, 3, pp.82-90. (in Ukrainian).
- Radu, S., 2018. Top Industries To Be Changed by Automation. *U.S. News & World Report L.P.* [online] November 07. Available at: <<https://www.usnews.com/news/best-countries/slideshows/most-likely-industries-to-be-changed-by-automation>> [Accessed 11 July 2021].
- Sanduhei, V.V., 2015. Formuvannia innovatsiinoho typu zainiatosti u vitchyzniani ekonomitsi [Formation of an innovative type of employment in the domestic economy.]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 18 : Ekonomika i pravo*, 30, pp.22-28. (in Ukrainian).
- Tul, S., 2019. Novi formy pratsi v umovakh didzhytalizatsii ekonomiky ta svitovoho rynku pratsi [New forms of work in the conditions of economy and global labor market digitalization]. *Uzhorod National University Herald. International Economic Relations And World Economy*, 23(2), pp.100-105. (in Ukrainian).
- Ukrainian Institute of the Future, 2020. *Ukraina 2030e – kraina z rozvynutoiu tsyfrovou ekonomikou [Ukraine 2030e is a country with a developed digital economy]*. [online] Available at: <<https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-10>> ([Accessed 10 July 2021]. (in Ukrainian).
- Understanding the impact of digitalization on society, 2018. *World Economic Forum*. [online] Available at: <<https://reports.weforum.org/digital-transformation/understanding-the-impact-of-digitalization-on-society>> [Accessed 11 July 2021].
- Yemelianenko, L.M., 2015. Formuvannia ta rehuliuвання novitnikh form zainiatosti v Ukraini [Formation and regulation of the latest forms of employment in Ukraine]. *Ukrainian society*, 1(52), pp.82-89. (in Ukrainian).
- Стаття надійшла до редакції 16.10.2021.

K. Takhtarova
S. Lanska

INNOVATIVE FORMS OF EMPLOYMENT IN THE CONDITIONS OF THE DIGITALIZATION OF THE LABOR MARKET

The article is devoted to the systematization and definition of characteristic differences of innovative forms of employment, which have become widespread in the conditions of digitization of the labor market.

The essence of the concepts «digitalization», «digital transformation», «digital technologies» is revealed, a conclusion is drawn about the ambiguity of the impact of digitalization on society and the economy. It was concluded that in modern economic conditions, digitalization of the labor market is part of the general process of digitalization of the economy, which is not singled out as a separate direction. The growth of the unemployment rate as the main risk of the digital transformation of the economy has been studied. In particular, there are estimates of global job losses due to digitalization, including by spheres of economic activity, types of work that can be automated using modern technologies in the near future.

It is substantiated that in the modern world in the labor market there is a tendency to spread new labor relations, which were not typical for the industrial period recently. It is about the spread of new innovative forms of employment, in particular, remote employment. The peculiarities and constituent elements of remote employment (teleworking) are analyzed. It is substantiated that the introduction of innovative forms of employment contributes to the expansion of the population's opportunities to implement the main principle of employment in the market economy – the exclusive right to dispose of their own abilities to work.

Attention is drawn to the fact that the development of the digital economy is being carried out at the state level in Ukraine, which has positive consequences for the labor market, in particular, the development of innovative employment. The obstacles to the development of innovative employment in Ukraine, as well as the main prerequisites for the spread of innovative forms of employment in the state, are highlighted.

It was concluded that the formation of a modern type of social and labor relations involves, firstly, qualitative changes in the professional and qualification structure of the workforce, and secondly, the functioning of a full-fledged mechanism of social partnership between the state, business and citizens in the field of employment.

Keywords: *market of practice, employment, forms of employment, innovation, digitalization, digital technologies, transformation.*